

AUDİT 2025, 2 (48), səh. 100-114.
AUDIT 2025, 2 (48), pp. 100-114.
АУДИТ 2025, 2 (48), стр. 100-114.

DOI: 10.59610/bbu2.2025.2.10

*Zəkizadə Seyidmahir Samir oğlu,
doktorant, müəllim,
Bakı Biznes Universiteti,
Email: seyidmahir.1996@gmail.com
© Zəkizadə S.S., 2025*

UDC: 338.45, 338.1
JEL: O14, O18, R11

AZƏRBAYCANIN İŞĞALDAN AZAD EDİLMİŞ ƏRAZİLƏRİNDƏ INNOVATİV YÜNGÜL SƏNAYE İNFRASTRUKTURUNUN FORMALAŞDIRILMASI İSTİQAMƏTLƏRİ

X Ü L A S Ə

Tədqiqatın məqsədi – Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində sənaye sektorunun, xüsusilə yüngül sənaye sahəsinin inkişafı üzrə əvvəlki ənənələrin müasir tələblərə uyğun şəkildə bərpası və bu əsasda regionun ölkə iqtisadiyyatına reinteqrasiyasının sürətləndirilməsi istiqamətində elmi əsaslandırılmış təkliflərin irəli sürülməsindən ibarətdir.

Tədqiqatın metodologiyası - tədqiqatda müqayisəli təhlil, müşahidə, sintez, GZİT analizi, statistik təhlil və ümumiləşdirmə kimi elmi-metodoloji yanaşmalardan istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti - tədqiqat nəticəsində işğaldan azad olunmuş ərazilərdə innovativ yüngül sənaye müəssisələrinin yaradılması ilə bağlı təkliflər irəli sürülmüş, eyni zamanda bu istiqamətdə nəzərdən keçirilmiş sahələrin gələcəkdə regionun infrastruktur inkişafı üzrə dövlət planlarında istifadə imkanları qiymətləndirilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri - əldə edilmiş nəticələr göstərir ki, regionda yüngül sənaye üzrə innovativ müəssisələrin təşkili iqtisadi fəallığı stimullaşdırır, məşğulluq səviyyəsini artırır və ölkə üzrə iqtisadi genişlənməyə töhfə verə bilər.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, Qarabağ xalçalarının NFT formatında satış potensialı və Şərqi Zəngəzur iqtisadi ərazisində “Smart Tekstil” müəssisələrinin yaradılması imkanları təhlil edilmiş, bu əsasda sosial və istehsal sahələrinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində konkret təkliflər irəli sürülmüşdür.

Açar sözlər: Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları, yüngül sənaye, innovativ infrastruktur, regional iqtisadi inkişaf, işğaldan azad edilmiş ərazilər, xalçaçılıq.

GİRİŞ

İctimai istehsalın müstəqil sahəsi kimi sənaye, ictimai əmək bölgüsü əsasında sənətkarlığın əkinçilikdən ayrılması nəticəsində yaranmağa başlamışdır. Tarixi təkamül baxımından da sənayenin təşəkkül tapması, yeni texniki əsaslarla iqtisadiyyatın sürətlə inkişafında həlledici rola və əhəmiyyətə malik olmasıdır. Sənaye sahəsi, maddi istehsal sahələri arasında yüksək

göstəriciyə malik olan aparıcı sahədir. O, ictimai istehsalın iqtisadi səmərəliliyinin cəmiyyət üzvlərinin sosial rifahını həlledici dərəcədə yüksəldən və təmin edə bilən maddi istehsal və insanların fəaliyyətinin mühüm sahəsidir [3, s.3].

Sənayenin müxtəlif sahələri arasında yüngül sənaye xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Yüngül sənaye birbaşa istehlakçıların tələbatını ödəməyə xidmət edir. Yüngül sənaye, istehlak mallarının istehsalı ilə məşğul olan və insanlara gündəlik həyatda lazım olan məhsulları təqdim edən mühüm sənaye sahəsidir. Bu sahə toxuculuq tikiş, xəz-dəri, gön-dəri, ayaqqabı, geyim və digər gündəlik istehlak məhsullarını əhatə edir. Yüngül sənaye iqtisadiyyatın inkişafında mühüm rol oynayır və dayanıqlı iqtisadi modelin qurulmasına şərait yaradır [2, s.212-213].

Yüngül sənaye əmək tutumlu olduğundan geniş iş imkanları kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı üçün əlverişli şərait yaradır, çünki, iri kapital qoyuluşuna ehtiyac olmadan kiçik istehsal müəssisələri qurmaq mümkündür. Yüngül sənaye iqtisadi diversifikasiyanın, yəni iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinin təmin edilməsində mühüm rol oynayır. Ağır sənayeye nisbətən daha az investisiya ilə qısa müddətdə istehsal potensialını artırmaq olur ki, bu da ümumi iqtisadi inkişaf üçün çox vacibdir. Eyni zamanda, bu sahə istehsal etdiyi məhsullarla ixrac potensialını yüksəldir. Geyim, toxuculuq və ayaqqabı məhsulları dünya bazarlarında böyük tələbat görür və bu ölkə üçün valyuta axınının yüksəldilməsini təmin edə bilər. Bu səbəbdən bu sənaye sahəsi hər bir ölkənin iqtisadi sistemində mühüm yer tutur.

Azərbaycanda yüngül sənaye tarixən inkişaf etmiş sahələrdən biridir. Xüsusilə, XX əsrdə ölkədə tekstil və ipəkçilik sahələrində böyük uğurlar əldə olunub. Sovet dövründə Azərbaycanın müxtəlif şəhərlərində iri fabriklər fəaliyyət göstərirdi. Lakin müstəqilliyin ilk illərində sənayenin bir çox sahələrində olduğu kimi, yüngül sənaye sahəsi də geriləmə dövrü keçirdi.

Son illərdə Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun inkişafı prioritet məsələdir və yüngül sənayenin dirçəlməsinə xüsusi diqqət yetirilir ki, bir sıra Dövlət Proqramları çərçivəsində müasir istehsal müəssisələri yaradılır. Bu istiqamətdə xüsusilə, pambıqçılıq və ipəkçilik ənənələrinin bərpasına böyük önəm verilir. Pambıq istehsalının artırılması istiqamətində müxtəlif proqramlar həyata keçirilir və yüksək keyfiyyətli xammal bazası formalaşdırılır.

Hesab edirik ki, yüngül sənayedə dövlət tənzimlənməsinin əsas istiqamətlərinin müəyyən edilməsi, regionlarda formalaşdırılacaq müəssisələrin inkişafı üçün zəruri amillərdən biri ola bilər.

Bugün aktual iqtisadi mövzulardan biri də işğaldan azad edilmiş ərazilərdə infrastrukturun qurulması və məşğulluğun təmin edilməsidir. Regionun əksəriyyətinin kənd təsərrüfatı rayonları olduğunu, həmçinin yüngül sənaye xammalının əsasını kənd təsərrüfatı məhsullarının təşkil etdiyini (məsələn, baramaçılığın inkişafı müvafiq yüngül sənaye müəssisələrinin açılmasına əlverişli şərait yarada bilər) nəzərə alsaq, ərazilərdə yüngül sənaye sahəsinin inkişafı üçün böyük perspektivlər olduğunu deyə bilərik. Hazırda yüngül sənaye məhsulları ölkəmizə əsasən Çin və Türkiyədən idxal olunur. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə mövcud olan resurslar, Azərbaycanda sənayenin strukturuna yenidən baxılmasını zəruriləşdirir. Bu baxımdan qeyd edə bilərik ki, daxili bazarda idxalı yerli istehsalla əvəz etməyə şərait yaranıb.

30 ilə yaxın bir dövrdə ərazilərin işğal altında olması səbəbindən torpaqların iqtisadi potensialından istifadə etmək uzun müddət mümkün deyildi. Artıq işğalçılardan geri alınan

ərazilərin mövcud potensialını, xammal və təbii sərvətlərini, habelə digər ehtiyatlarını nəzərə alsaq bölgədə istehsalı bir neçə dəfə artırmaq üçün real şərait yarandığını qeyd etmək olar.

Tədqiqatın əsas məzmunu

1988-ci ildən başlayaraq ermənilərin Azərbaycana hərbi təcavüzü və ölkə ərazisinin 20%-nin işğalı, bir milyon iki yüz mindən çox insanın məcburi olaraq öz doğma torpaqlarından qısa bir vaxtda qovularaq evsiz qalmasına səbəb olmuşdur.

Həmin illərdə respublikamızın rayon və kəndlərində emal istehsal müəssisələrinin fəaliyyətini dayandırması, kolxoz və sovxozlara məxsus torpaq sahələrinin kəndlilərə paylanması, iş yerlərinin bağlanması səbəb olmuş, tədricən infrastruktur sahələri iflic vəziyyətə düşmüşdür [5, s.164]. İstehsalatın iflic olduğu bu dövrdə, iqtisadi geriləmənin təsiri təkcə kənd təsərrüfatı və infrastrukturla məhdudlaşmadı, həmçinin yüngül sənaye sahəsinə də təsir edərək, onun inkişaf dinamikasını ciddi şəkildə zəiflətdi.

Bununla da sosial-iqtisadi çətinliklərin yalnız mövcud potensialın dayanması ilə kifayətlənmədiyini, eyni zamanda mühüm sənaye sahələrinin zəifləməsinə səbəb olduğunu demək olar. Bu baxımdan hazırkı şəraitdə, regionun iqtisadi inkişafında yüngül sənayenin keçmişdəki rolunu və imkanlarını nəzərə almaq xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Qeyd etmək lazımdır ki, işğaladək bu ərazilərdə fəaliyyət göstərən yüngül sənaye sahələri respublika iqtisadiyyatında mühüm rola malik idi. Sovet dövründə Qarabağın ipəkçilik müəssisələri əsasən Şuşa və Cəbrayıl da olub. Bütövlükdə isə ayrı-ayrı statistik məlumatların toplanması nəticəsində demək olar ki, işğaldan əvvəl bu bölgələrdə Azərbaycanın kənd təsərrüfatı məhsullarının təqribən 35-40 faizi, baramanın 17 faizdən çoxu, yunun 19 %-dən çoxu istehsal edilirdi, yəni ərazilərdə kifayət qədər xammal mövcud idi. İşğal dövrünədək ərazilərdə Qarabağ İpək Kombinatı da fəaliyyət göstərirdi. Kombinat baramaaçma, eşmə və toxuma sahələrini birləşdirmiş, xam ipək, eşmə ipək və cod ipək parça istehsal edirdi. Bu da, regionda işğaldan əvvəlki dövrdə baramaçılığın inkişafından xəbər verir [6, s.8]. Bu səbəbdən qeyd etmək olar ki, sahənin yenidən inkişaf etdirilməsi və işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yüngül sənayenin regionun aparıcı sahəsinə çevirilməsi, ölkə iqtisadiyyatı üçün müsbət nəticə verə bilər.

Bütün bunların həyata keçirilməsi üçün ərazilərdə bu sahə üzrə geniş tarixi təcrübə də var. Belə ki, XX əsrin əvvəllərində Şuşa və Cəbrayıl qəzalarında 17 ipəkəyirən fabrik (12-si Şuşada, 5-i isə Cəbrayıl da) fəaliyyət göstərmiş. Bunlarla yanaşı, Şuşada 6 ipəkəyirən, 2 ipəkəşən və 3 baramaboğan fabrikdən ibarət səhmdar cəmiyyət də fəaliyyət göstərmiş [12]. XIX əsrin 60-cı illərində Şuşada illik ticarət gücü 78 milyon rubla bərabər olan ipəksarım fabrikləri fəaliyyət göstərirdi ki, daha sonrada həmin müəssisələrin illik istehsal gücü 117 milyon rubla çatmışdı.

1903-cü ildə Tiflisdə nəşr olunmuş “Vestnik Kavkaza” jurnalının 43-cü səhifəsində göstərilmişdir ki, “Şuşanın görünüşü orta əsr Avropa şəhərlərini xatırladır. Bu şəhərin tacirləri ipək-barama alverində üstün mövqeyə malik olub, Tiflis, Moskva və Marsel şəhərləri ilə birbaşa ticarət əlaqəsi saxlayırlar” [13]. Bütün bu tarixi irs və iqtisadi potensial onu deməyə əsas verir ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yüngül sənayenin, xüsusilə də onun mühüm alt sahəsi olan toxuculuğun inkişafı üçün möhkəm zəmin mövcuddur. İnkişaf edən ölkələrin böyük əksəriyyətində sənayeləşmənin hərəkətverici qüvvəsi qismində toxuculuq və tikəş istehsalı çıxış

AUDİT 2025, 2 (48), səh. 100-114.

AUDIT 2025, 2 (48), pp. 100-114.

АУДИТ 2025, 2 (48), стр. 100-114.

edir. Eyni zamanda, əməkətutumlu olduđu səbəbindən tikiş sahəsi çox sayda yeni iş yerlərinin açılmasına şərait yaradır.

Bu istiqamətdə, pambıqçılıq və heyvandarlığı inkişaf etdirməklə parça istehsalını təşkil etmək olar. Bununla da yüngül sənaye məhsullarının xarici bazardan asılılığını minimuma endirə bilərik. Hazırda yüngül sənaye məhsulları ölkəmizə əsasən Çin və Türkiyədən idxal olunur, amma daxili bazarda idxalı yerli istehsalla əvəz etmək imkanları var.

Bütün bunlarla yanaşı, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə (xüsusi ilə Qarabağda) xalçaçılıq sənətinə də zəngin ənənələrinin olduğunu qeyd edə bilərik. Xalçaçılığı inkişaf etdirməklə həm daxili bazarın tələblərini ödəmək, həm də beynəlxalq bazarda ənənəvi Qarabağ xalçalarının satışını təşkil etmək mümkündür. Bu, dünyada Azərbaycan mədəniyyətinin təbliği baxımından da perspektivlidir. Xammal baxımından da region zəngindir. Tarixi təcrübədən əlavə, Azərbaycanda ölkə səviyyəsində də son illərdə bu sahələr diqqət mərkəzində olmuşdur (Cədvəl 1).

Cədvəl 1.

Azərbaycanda toxuculuq sənayesi ilə məşğul olan müəssisələrin işinin əsas göstəriciləri

Göstəricilər	2015	2020	2021	2022	2023
Pambıq mahlıç, min ton	6,6	71,6	92,5	91,0	87,9
Pambıq parçalar, min kv.metr	9595,9	29965,5	33918,9	22531,5	28652,3
İpək parçalar, min kv.metr	272,4	-	69,8	181,8	322,8
Pambıq yataq ağırları, min ədəd	227,7	268,1	350,9	45,7	73,3
Pambıq iplik, min ton	9,1	11,7	22,5	14,1	13,0
Xalça, min kv.metr	0,4	1,3	13,0	5,6	3,5

Mənbə: Cədvəl Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin (ARDSK) məlumatları əsasında tərtib edilmişdir. [1, s.175, 251]

Azərbaycanda toxuculuq sənayesi son illərdə bir sıra mühüm dəyişikliklərə məruz qalıb. Xüsusilə pambıq mahlıç və pambıq parçalarının istehsalında ciddi artım müşahidə edilib. 2015-ci ildə cəmi 6,6 min ton olan pambıq mahlıç istehsalı 2021-ci ildə 92,5 min tona qədər yüksəlsə də, sonrakı illərdə azalma baş verib. Bu dəyişikliklər əsasən dövlətin kənd təsərrüfatına və pambıqçılığa verdiyi dəstəklə izah olunur. Pambıq parçalarının istehsalında da artım olub, lakin 2022-ci ildə kəskin azalma qeydə alınıb ki, bu da logistika problemləri və bazar tələbinin dəyişməsi ilə əlaqələndirilə bilər. Bundan əlavə, pambıq yataq ağırlarının istehsalı 2021-ci ildə yüksək həddə çatdısa da, 2022-ci ildə kəskin azalmış və 2023-cü ildə cüzi artım qeydə alınmışdır. Bu da istehlak vərdişlərinin dəyişməsinin nəticəsi ola bilər.

Xalça istehsalı sahəsində isə fərqli dəyişikliklər baş verib. Belə ki, 2015-ci ildə 0,4 min kv.metr olan istehsal 2021-ci ildə 13 min kv.metrə qədər yüksəlsə də, 2022 və 2023-cü illərdə ciddi geriləmə müşahidə olunub. Bu enişin səbəbi kimi xarici bazarlarda tələbin azalması, rəqabət və ənənəvi xalçaçılığın texnoloji istehsal üsulları ilə əvəz olunması göstərilə bilər. Ümumiyyətlə, toxuculuq sənayesində inkişaf meyli görünsə də, bəzi məhsullar üzrə qeyri-stabil tendensiya müşahidə edilir və bu dəyişikliklər əsasən iqtisadi şərtlər və bazar tələbi ilə bağlıdır.

AUDİT 2025, 2 (48), səh. 100-114.

AUDIT 2025, 2 (48), pp. 100-114.

АУДИТ 2025, 2 (48), стр. 100-114.

Son zamanlar yüngül sənaye sahəsinin inkişafı istiqamətində görülən tədbirlər daha çox xalça sənətinin qorunması və inkişaf etdirilməsi ilə bağlı olub, lakin müsbət nəticə əldə etmək mümkün olmayıb. *Daha əvvəl qeyd etdiyimiz kimi, xarici bazarlarda tələbin azalması və ənənəvi xalçaçılığın texnoloji üsullar ilə əvəz olunması, bu sahədə yeniliklərin tətbiqini tələb edir. Lakin bu istiqamətdə əhəmiyyətli addımlar atılmayıb.*

Bununla belə, “Azərbaycan Respublikasında xalça sənətinin qorunmasına və inkişaf etdirilməsinə dair 2018-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı”nda, xalçalarımızın ölkə brendi olaraq dünya bazarına ixrac olunması qarşıya qoyulan əsas vəzifələrdən biri olmuşdur. “Azərbaycan carpet” (“Azərbaycan xalçası”) brendinin yaradılması, inkişaf etdirilməsi və xarici bazarlarda təşviqinin icrası İqtisadiyyat Nazirliyinə və “Azərxalça” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə tapşırılmışdı. İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyi ilə bu istiqamətdə mühüm işlər həyata keçirilib. İndi dünya bazarına ixrac olunan milli naxışlı xalçalarımız “Azərbaycan xalçası” brendi adı ilə satılır [5, s.331].

Lakin cədvəldən göründüyü kimi bazarın tələbinin dəyişməsi ilə bu sahədə inkişaf çox aşağı səviyyədə olmuşdur. Bu səbəbdən bu istiqamətdə təkmilləşdirmələrin həyata keçirilməsi səmərəli hesab edilir.

Müasir texnologiyalara əsaslanan yüngül sənaye, xüsusi ilə xalçaçılıq avadanlıqları çox bahalı olduğuna görə bu sektora iri həcmə investisiyalar cəlb edilməlidir. Ona görə də işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə yüngül sənaye infrastrukturunun yaradılması və inkişaf etdirilməsi üçün yeni dövlət proqramlarının qəbuluna, daxili və xarici investisiya qoyuluşlarına ehtiyac var. Yüngül sənaye müəssisələrində istehsal edilən məhsullar üçün daxili bazarın qorunması istiqamətində lazımi tədbirlərin həyata keçirilməsi də bu sahənin cəlbədiciliyini həm daxili, həm də xarici investorlar üçün artırır. Daha sonra bu ərazilərdə sərbəst rəqabət mühiti yaranmalıdır. Digər tərəfdən xarici investorları cəlb etməyin yolu vergi və gömrük sahəsində onlara müəyyən güzəştlərin təklif edilməsidir. Belə ki, hər hansı bir xarici şirkət investisiya yatırdığı ərazilərdə bərpa və istehsal məqsədləri üçün öz ölkəsindən müəyyən avadanlıqlar gətirəcək. Bu səbəbdən də, onlara müəyyən güzəştlər verilməli və ya tam şəkildə gömrükdən azad olunmalıdırlar.

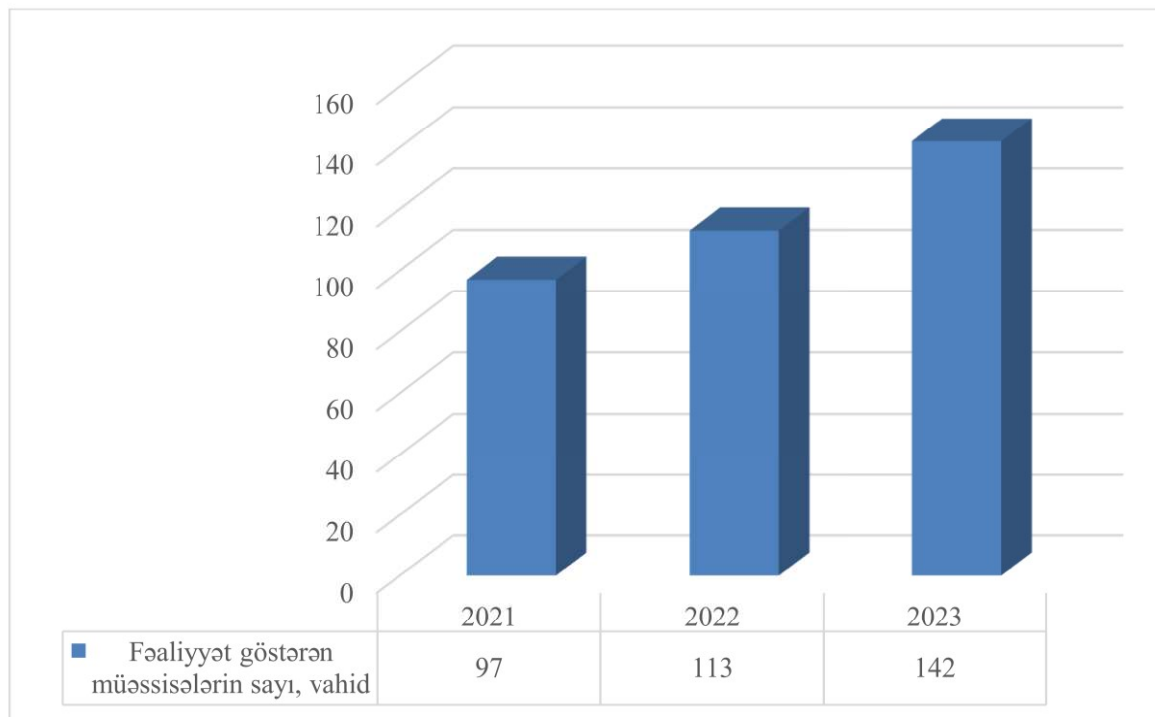
Bu istiqamətə qədər apardığımız araşdırmada, yüngül sənayedə xalçaçılığın prioritet istiqamət olaraq götürülməsi və bu sahənin inkişafı üçün infrastrukturun yaradılması vacib hesab edilir. Qarabağda mövcud olmuş və dünya bazarında tanınmış xüsusi xalça sənətinin inkişaf etdirilməsi ilə ölkənin bu istiqamət üzrə yüksək səmərə əldə etməsi mümkün ola bilər.

Yüngül sənaye, sənayenin bir alt sektoru olduğu üçün, ilk növbədə sənaye sahəsinin ümumilikdə bu ərazilərdə necə inkişaf etdiyini analiz etmək lazımdır. Çünki, əgər sənaye ümumilikdə inkişaf etmirsə, yüngül sənayenin inkişafı da çətin olar. Müəssisələrin sayının artması, istehsal gücünün yüksəlməsi, infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi, yüngül sənaye müəssisələrinin də formalaşması və inkişafı üçün vacib şərait yaradır. Bu səbəbdən ümumi sənaye dinamikasını öyrənərək, yüngül sənayenin inkişaf potensialını qiymətləndirmək lazımdır. Bunları nəzərə alaraq, ilkin olaraq Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında ümumi sənaye üzrə potensialının təhlil edilməsinə ehtiyac var.

AUDİT 2025, 2 (48), səh. 100-114.
AUDIT 2025, 2 (48), pp. 100-114.
АУДИТ 2025, 2 (48), стр. 100-114.

Diagram 1.

Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur iqtisadi rayonlarında fəaliyyət göstərən sənaye müəssisələrinin sayı

Qeyd: Diagram ARDSK-nin məlumatları əsasında tərtib edilmişdir. [1, s.175,251]

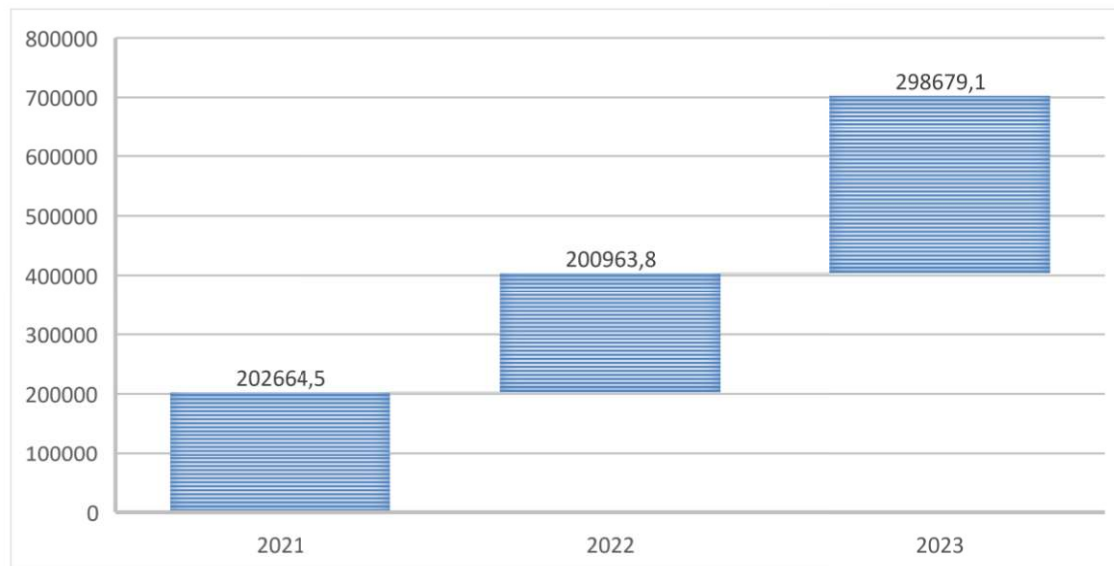
Diagram 1. Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur iqtisadi rayonlarında fəaliyyət göstərən sənaye müəssisələrinin sayındakı dinamik dəyişiklikləri göstərir. Ərazilərdə 2021-ci ildə 97 müəssisə fəaliyyət göstərdiyi halda, 2022-ci ildə bu rəqəm 113-ə, 2023-cü ildə isə 142-yə çatıb. Göründüyü kimi, müəssisələrin sayı hər il artıb, lakin əsas fərq ondan ibarətdir ki, 2022-ci ildə artım daha yavaş (16 müəssisə), 2023-cü ildə isə daha sürətli olub (29 müəssisə). Bu fərq göstərir ki, ilkin mərhələdə infrastruktur qurulması və sahibkarlıq üçün şəraitin yaradılması vaxt tələb etsə də, növbəti mərhələdə iqtisadi aktivlik daha sürətli inkişaf edib.

Bu artımın əsas səbəblərindən biri də bölgədə infrastrukturun tədricən yaxşılaşdırılması və dövlət dəstəyinin gücləndirilməsidir. Sənaye müəssisələrinin genişlənməsi üçün yolların çəkilməsi, kommunal infrastrukturun qurulması bu sahənin inkişafı üçün mühüm rol oynayır. Xüsusilə 2023-cü ildəki daha sürətli artım göstərir ki, həmin dövrdə sahibkarların marağı yüksəlib, yerli və xarici investorlar üçün əlverişli şərait yaradılıb. Bundan əlavə, məskunlaşmanın sürətlənməsi və işçi qüvvəsinin mövcudluğu da sənaye sektoruna müsbət təsir göstərib. Hazırkı dinamika onu göstərir ki, gələcəkdə də sənaye müəssisələrinin sayı artmağa davam edə bilər.

AUDİT 2025, 2 (48), səh. 100-114.
AUDIT 2025, 2 (48), pp. 100-114.
АУДИТ 2025, 2 (48), стр. 100-114.

Diagram 2.

Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur iqtisadi rayonlarında sənaye məhsulunun (işlərin, xidmətlərin) dəyəri, müvafiq illərin cari qiymətləri ilə, min manat

Qeyd: Diagram ARDSK-nin məlumatları əsasında tərtib edilmişdir. [1, s.175,251]

Qeyd etmək lazımdır ki, 2023-cü ildə sənaye sahəsi üzrə Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur iqtisadi rayonlarında iqtisadi aktivlik əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlib. Bu artımın əsas səbəbləri arasında, yeni müəssisələrin fəaliyyətə başlaması, istehsal və xidmət sektorunda genişlənmə və dövlətin iqtisadiyyata yatırdığı investisiyaların rolunu qeyd etmək olar. Xüsusilə 2023-cü ildə sənaye istehsalında müşahidə olunan kəskin artım, bölgədə infrastrukturun tam formalaşmağa başladığını və sahibkarlıq üçün əlverişli mühitin yaradıldığını göstərir. Bu meyl, gələcək illərdə də iqtisadi inkişafın davam edəcəyinə işarə edir.

Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur iqtisadi rayonlarında sənaye müəssisələrinin sayındakı artım və sənaye məhsulunun ümumi dəyəri arasındakı əlaqə açıq şəkildə görünür. 2021-ci ildən 2023-cü ilə qədər müəssisələrin sayı davamlı olaraq artıb və bu, bölgədə sənaye sektorunun genişləndiyini göstərir. Paralel olaraq, sənaye məhsulunun dəyəri də 2023-cü ildə kəskin artaraq 298679,1 min manata çatıb.

Müəssisələrin sayının artması, sənaye istehsalının həcminə birbaşa təsir göstərüb. Lakin diqqətçəkən məqam ondadır ki, 2022-ci ildə sənaye məhsulunun dəyərində cüzi azalma olsa da, müəssisələrin sayında azalma baş verməməsidir. Bu, həmin dövrdə yeni açılan müəssisələrin tam istehsal gücünə çatmaması və ya müəyyən xarici və daxili amillərin istehsala təsir etməsi ilə izah edilə bilər. Lakin 2023-cü ildə həm müəssisələrin sayı, həm də sənaye istehsalı əhəmiyyətli dərəcədə artıb ki, bu da bölgədəki iqtisadi aktivliyin sürətlə yüksəldiyini göstərir. Beləliklə, bu iki göstərici birlikdə Qarabağ və Şərqi-Zəngəzur iqtisadi rayonlarında sənayeləşmənin davamlı inkişaf etdiyini və bölgənin iqtisadi potensialının getdikcə artdığını sübut edir.

Buradan belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə ümumi sənaye sektoru inkişaf etdiyindən, yüngül sənaye də inkişaf edə bilər. Apardığımız təhlillərdə, əvvəlcə

AUDİT 2025, 2 (48), səh. 100-114.
AUDIT 2025, 2 (48), pp. 100-114.
АУДИТ 2025, 2 (48), стр. 100-114.

yüngül sənayeni prioritet kimi müəyyənləşdirsəkdə, daha sonra bölgədə ümumi sənaye potensialını təhlil etməklə, bu sahənin inkişafı üçün mövcud şəraiti və mühiti qiymətləndirdik. Ümumi olaraq, bu təhlilin nəticələrinə əsaslanaraq yüngül sənayenin inkişafına dair dəqiq təkliflər hazırlamaq olar.

Beləliklə, işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızın potensialının iqtisadi dövriyyəyə cəlb edilməsi, ölkədə ümumi daxili məhsulun (ÜDM) dəyərinin artmasına, qeyri-neft sektorunun payının yüksəlməsinə, ölkənin ərazi əmək bölgəsində bölgənin yerini və payını yüksəltməyə, bölgədə istehsal olunan malların və xidmətlərin rəqabət qabiliyyətini təmin etməyə böyük imkanlar yarada bilər. *Aparduğumuz araşdırmalar və müşahidələr nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərin Qarabağ iqtisadi rayonunda yüngül sənayenin yaradılması daha perspektivlidir. Bu səbəbdən irəli sürülən təkliflərin bu iqtisadi rayonda həyata keçirilməsi daha səmərəli hesab edilir. Bu istiqamətdə GZİT təhlili apararaq, Qarabağın işğaldan azad edilmiş ərazilərində yüngül sənayenin perspektivləri üzrə bir sıra məsələlər ön plana çəkilmişdir.*

Cədvəl 2.

**Qarabağın işğaldan azad edilmiş ərazilərində yüngül sənayenin perspektivləri üzrə
GZİT təhlili**

Güclü Tərəflər	Zəif Tərəflər	Fürsətlər	Təhdidlər
Tarixi təcrübə (Şuşa və Cəbrayıl-da ipəkçilik və xalçaçılıq sahəsində fəaliyyət)	Bu sahəyə diqqətin azalması səbəbindən, yerli mütəxəssislərin sayının azalması və kifayət qədər olmaması	Yerli və beynəlxalq bazar tələbatı	Texnologiyaların integrasiyası üçün maliyyə çətinlikləri
Təbii xammal ehtiyatları (barəma, pambıq, yun)	İAEƏ-də yüngül sənaye infrastruktur komplekslərinin tamamilə məhv olması	İAEƏ-in ölkənin iqtisadiyyatına integrasiya edilməsi və ölkə büdcəsinə müsbət təsirinin mövcudluğu	İnvestorların ilkin mərhələdə risklərə ehtiyatla yanaşması
Qarabağ xalçalarının beynəlxalq nüfuzu	Müasir avadanlıqların yüksək maliyyə xərcləri	Əmək tutumlu tikış və toxuculuq sənayesinin inkişafı ilə məşğulluğun artırılması	Hazır ki dövrdə, Türkiyə, Çin, Banqladeş, Vyetnam, İtaliya və.s ölkələrdə yüngül sənayenin inkişafı, xarici bazarlarda rəqabətdə çətinliklər yarada bilər
Əmək resurslarının mövcudluğu	Mütəxəssis çatışmazlığı və işçi qüvvəsinin yenidən hazırlanması ehtiyacı	Beynəlxalq sərgilərdə Qarabağ məhsullarının tanıtılması	
Dövlətin İAEƏ-də infrastrukturun qurulmasına dəstəyi	İAEƏ-də digər sahələrin inkişafına böyük həcmli investisiyaların yönləndirilməsi səbəbindən maliyyə resurslarının məhdudluğu	Xarici investisiya imkanlarının mövcudluğu	İAEƏ-də ekoloji balansın ermənilər tərəfindən pozulması səbəbindən, bölgənin təbii resurslarına yönəlmiş risklər və sənaye müəssisələrinin yaratdığı tullantıların ətraf mühitə mənfi təsiri
Tarixi ipəkçilik və xalçaçılıq ənənələri		Daxili bazarda idxalı yerli istehsalla əvəz etmək imkanı	

Qeyd: Cədvəl müşahidə üsulu və tədqiqat materialları əsasında tərtib edilmişdir. [1], [8], [9], [11]

Qarabağın işğaldan azad edilmiş ərazilərində yüngül sənayenin inkişafı üçün əlverişli imkanlar mövcuddur. Bölgənin tarixi ipəkçilik və xalçaçılıq ənənələri, zəngin təbii xammal ehtiyatları və dövlətin infrastruktur quruculuğuna verdiyi dəstək bu sahənin inkişafı üçün əsas güclü tərəflərdir. Eyni zamanda, yerli və beynəlxalq bazarlarda Qarabağ məhsullarına olan tələbatın yaradılması, xarici sərmayə imkanları və idxalı yerli istehsalla əvəzləmək perspektivləri əlavə fürsətlər yaradır. Bununla belə, işğal dövründə sənaye komplekslərinin məhv edilməsi, maliyyə resurslarının məhdudluğu və müasir avadanlıqların yüksək xərcləri kimi bir sıra problemlər yüngül sənayenin sürətli inkişafına mane ola bilər.

Beynəlxalq bazarda güclü rəqabət, ətraf mühit riskləri və investorların ilkin mərhələdə ehtiyatla davranması da nəzərə alınmalı əsas təhdidlər sırasındadır. Yüngül sənayenin səmərəli inkişafı üçün ilk növbədə maliyyə mənbələrinin artırılması, müasir texnologiyaların tətbiqi və ixtisaslı kadrların hazırlanması vacibdir. Bundan əlavə, Qarabağ məhsullarının beynəlxalq sərgilərdə tanınması və yerli istehsalın həvəsləndirilməsi ilə bölgənin iqtisadi potensialı daha da gücləndirilə bilər. Bu sahənin inkişafı həm İAEƏ-in iqtisadiyyatına müsbət təsir göstərə bilər, həm də yeni iş yerlərinin açılması və yerli məhsulların dünya bazarına çıxarılması üçün geniş imkanlar yarada bilər.

Cədvəl 3.

Qarabağın işğaldan azad edilmiş ərazilərində yüngül sənaye müəssisələrinin yaradılması istiqamətləri

Müəssisə Növü	Yer	Hansı formada ola bilər
İpəkçilik fabriki	Şuşa, Cəbrayıl	Baramaçılıq təsərrüfatlarının bərpası və yerli istehsal gücündən istifadə ilə;
Xalçaçılıq mərkəzi	Şuşa	Ənənəvi Qarabağ xalçaçılıq texnologiyalarından istifadə və beynəlxalq sərgilərə çıxış ilə;
Pambıq emalı zavodu	Ağdam	Yerli pambıq təsərrüfatlarının inkişafı və pambıqçılığın emalı üçün texnologiyaların qurulması ilə;
Tikiş fabriki	Füzuli	İxrac yönümlü tikiş məhsulları istehsalı və yerli işçi qüvvəsinin cəlb edilməsi ilə.

Qeyd: Cədvəl müşahidə üsulu və tədqiqat materialları əsasında tərtib edilmişdir. [1], [8], [9], [11]

Qarabağın işğaldan azad edilmiş ərazilərində yüngül sənayenin inkişaf perspektivləri, GZİT təhlilində qeyd edilən güclü tərəflər və fürsətlərlə uyğunluq təşkil edir. Xüsusilə, Şuşa və Cəbrayıl da ipəkçilik və xalçaçılıq ənənələrinin mövcudluğu bu sahələrdə müvafiq müəssisələrin yaradılmasını əsaslandırır. İpəkçilik fabriki və xalçaçılıq mərkəzinin bərpası, yerli xammal ehtiyatlarından və qədim sənətkarlıq ənənələrindən istifadə etməklə yaradılan məhsullar həm daxili, həm də beynəlxalq bazarlara çıxışı təmin edə bilər. Ağdamda pambıq emalı zavodunun qurulması yerli pambıq təsərrüfatlarını canlandırmağa bilər, Füzulidə tikiş fabrikinin açılması isə məşğulluğu artıraraq idxalı azaltmağa müsbət təsir göstərə bilər.

Lakin bu müəssisələrin yaradılması prosesində GZİT təhlilində vurğulanan zəif tərəflər

və təhdidlər nəzərə alınmalıdır. İnfrastrukturun məhv olması və maliyyə resurslarının məhdudluğu bu sahələrin inkişafını çətinləşdirə bilər. Eyni zamanda, müasir avadanlıqların yüksək xərcləri və mütəxəssis çatışmazlığı istehsal prosesinin səmərəliliyinə təsir göstərə bilər. Xarici bazarlarda rəqabətin yüksək olması Qarabağda istehsal olunan məhsulların beynəlxalq səviyyədə tanınmasını zəruri edir. Buna görə də dövlət dəstəyi, xarici investisiyaların cəlb edilməsi və texnologiyaların tətbiqi ilə yüngül sənayenin bu regionda uğurla inkişafı təmin edilə bilər.

Təkliflər

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 10 dekabr 2021-ci il tarixli tədbirləri, işğaldan azad edilmiş ərazilərin iqtisadi inkişafının stimullaşdırılmasına, iqtisadi və insan resurslarının səmərəli idarə edilməsinin optimallaşdırılmasına, sənaye sektorunda rəqəmsal infrastrukturun inkişafı üçün vergi endirimlərinin və digər həvəsləndirmələrin tətbiqi yolu ilə sənaye infrastrukturunun inkişafının stimullaşdırılmasına yönəlib [8, s.265-266].

Bu tədbirlər çərçivəsində, sənaye sektorunun inkişafını sürətləndirmək üçün müasir texnologiyalara əsaslanan istehsal proseslərinin tətbiqi vacib amillərdən biri kimi ön plana çıxır. Xüsusilə yüngül sənaye sahəsində innovativ layihələrin həyata keçirilməsi, rəqabətqabiliyyətli məhsulların istehsalı və bu sektorun davamlı inkişafı üçün maliyyə dəstəyinin artırılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. İnnovasiyalara əsaslanan yüngül sənaye avadanlıqları çox bahalı olduğuna görə bu sektora iri həcmdə investisiyaların cəlb edilməsinə ehtiyac var. Ona görə də işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yüngül sənayenin yaradılması və inkişaf etdirilməsi güclü dövlət dəstəyi və xarici investisiya qoyuluşları ilə həyata keçirilə bilər.

İnnovativ yüngül sənaye infrastrukturunun yaradılması, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının sürətlə canlanması, eləcə də milli iqtisadiyyatın əhəmiyyətli dərəcədə genişlənməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir [11, s.29].

GZİT təhlilinin nəticələrinə əsaslanaraq, Qarabağ iqtisadi rayonunda yüngül sənaye sahəsində daha perspektivli innovativ infrastrukturun formalaşdırılmasına yönəlmiş bir sıra layihələrin həyata keçirilməsi məqsədəuyğun və səmərəli hesab edilir:

1. Qarabağ brendli “Smart Tekstil” (ağıllı toxuculuq) istehsalı müəssisəsinin yaradılması. Qarabağın təbii resurslarından istifadə edərək, ağıllı tekstil məhsulları (smart tekstil) istehsal etmək, regionda yüngül sənayenin inkişafı üçün səmərəli ola bilər. Bu məhsullara temperaturu tənzimləyən geyimlər, sağlamlıq ilə əlaqədar daimi yoxlanış edən qavrayıcı geyimlər və antibakterial parça texnologiyaları aid edilə bilər. Yerli pambıq və ipək xammalı ilə nanomaterialların birləşdirilməsi, Qarabağda istehsal olunan toxuculuq məhsullarının əlavə dəyərini artıraraq, daxili və xarici bazarlarda rəqabət qabiliyyətini yüksəldə bilər.

Eyni zamanda, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq edərək bu layihənin həyata keçirilməsi daha səmərəli ola bilər. Bu tip məhsullarla xarici bazarlara (ABŞ, Avropa və.s) çıxış etmək və premium segmentdə mövqe tutmaq mümkün ola bilər. Ağıllı tekstil dünyada sürətlə inkişaf edir və böyük gəlir potensialına malikdir. Yüksək texnoloji məhsul olduğu üçün satış qiyməti adi tekstilə nisbətən qat-qat yüksək ola bilər.

AUDİT 2025, 2 (48), səh. 100-114.
AUDIT 2025, 2 (48), pp. 100-114.
АУДИТ 2025, 2 (48), стр. 100-114.

Şəkil 1.

Qarabağ brendli "Smart Tekstil" istehsalı

Qeyd: Şəkil online program tərəfindən tərtib edilib.

2. Qarabağ xalçalarının əvəzolunmaz rəqəmsal nişan (non-fungible token) integrasiyası ilə rəqəmsal ticarətini təşkil etmək. Qarabağın məşhur xalça naxışlarını rəqəmsal texnologiyalara integrasiya edərək həm fiziki məhsulların, həm də onların əvəzolunmaz rəqəmsal nişanlarının (rəqəmsal aktivlər) satışını təmin etmək olar.

Xalça naxışlarının rəqəmsal təsvirlərinin mərkəzsizləşdirilmiş rəqəmsal məlumat bazası vasitəsilə əvəzolunmaz rəqəmsal nişan kimi satışa çıxarılması bu sahədən yüksək gəlir əldə edilməsinə səbəb ola bilər. Bu çərçivədə fiziki xalçalar (premium segment), hər xalçaya məxsus unikal əvəzolunmaz rəqəmsal nişanlar və xalça dizaynlarının metaverse platformalarında istifadə olunması üçün lisenziyalar kimi məhsulların yaradılması mümkün ola bilər. Əvəzolunmaz rəqəmsal nişan və rəqəmsal dizayn bazarları (onlara "OpenSea", "Foundation" və.s platformalar aid edilir) vasitəsi ilə məhsulları daha rahat satmaq mümkündür. Bir sıra inkişaf etmiş ölkələrdə əvəzolunmaz rəqəmsal nişan bazarının sürətli inkişafı və Qarabağ xalçalarının tarixi dəyəri bu layihəni çox gəlirli edə bilər. Bu baxımdan, fiziki və rəqəmsal məhsul birlikdə satılaraq gəlir marjası artırıla bilər.

Şəkil 2.

Qarabağ xalçalarının NFT integrasiyası ilə rəqəmsal ticarəti

Qeyd: Şəkil online program tərəfindən tərtib edilib.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə yüngül sənaye infrastruktur komplekslərinin yara-
dılmasına innovasiyaların tətbiq edilməsi, bu sahələrin inkişafını sürətləndirməklə yanaşı,
regionu daha rəqəbatqabiliyyətli və investisiya üçün cəlbedici yerə çevirə bilər [9, s.48].

Y E K U N

Yüngül sənaye sektorunun inkişafı ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi və dayanıqlı
inkişafının təmin edilməsi baxımından olduqca əhəmiyyətlidir. Bu sahənin potensialı geniş olsa
da, onun tam reallaşdırılması üçün istehsal proseslərinin müasir texnologiyalarla təchiz
edilməsi və xammal bazasının gücləndirilməsi vacibdir.

Yerli istehsalın gücləndirilməsi, dünya bazarlarına çıxış imkanlarını genişləndirməklə
yanaşı, məhsullarımızı brendləşdirmək yolu ilə inkişaf etdirərək, beynəlxalq rəqəbat qabi-
liyyətini artırmağımızla nəticələnə bilər. Bundan əlavə, yüngül sənayenin inkişafı ölkənin iqtis-
adi təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsi və yeni iş yerlərinin yaradılması üçün səmərəli he-
sab edilir.

Son illərdə yüngül sənayenin inkişafı istiqamətində bir sıra addımlar atılsa da, sektorun
tam potensialını həyata keçirmək üçün daha təkmil islahatlara və innovativ infrastruktur layi-
hələrinin reallaşdırılmasına ehtiyac var.

Fikrimizcə, bu sahənin daha səmərəli fəaliyyət göstərməsi üçün ilk növbədə texnoloji
müasirləşmə genişləndirilməlidir. Son zamanlarda getdikcə inkişaf edən süni intellektin bu
sahəyə tətbiqi, istehsal proseslərini optimallaşdıraraq məhsuldarlığın artmasına və xərclərin

AUDİT 2025, 2 (48), səh. 100-114.

AUDIT 2025, 2 (48), pp. 100-114.

АУДИТ 2025, 2 (48), стр. 100-114.

azalmasına səbəb ola bilər. Bununla yanaşı, xammal təminatının dayanıqlı olması məqsədi ilə ölkə daxilində mövcud olan resurslardan daha səmərəli istifadə edilməli və kənd təsərrüfatı ilə sənaye arasında əlaqələr gücləndirilməlidir. Xüsusilə bu istiqamətdə, xammal idxalından asılılığın azaldılması üçün yerli istehsal və emal müəssisələrinin fəaliyyətinin genişləndirilməsi vacib hesab edilir. İxrac imkanlarının genişləndirilməsi üçün də yerli brendlərin beynəlxalq bazarlarda tanınması əsas prioritetlərdən biri olmalıdır.

İSTİFADƏ EDİLMİŞ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. “Azərbaycanın sənayesi”, statistik məcmuə. Bakı, 2024. 283 s.
2. Abbasov İ.M., Əliyev T.N. Qeyri-neft sənayesinin iqtisadiyyatı. Dərslik. Bakı, “Elm və Təhsil”, 2017. 501 s.
3. İbrahimov İ.H., Səfərova. V.T. Sənayenin təşkili və idarə edilməsi. Bakı Biznes Universiteti Nəşriyyatı. Bakı, 2018. 245 s.
4. İbrahimov İ.H., Kərimov K.S. Sənayedə investisiya və innovasiya fəaliyyəti. “Bakı Biznes Universiteti nəşriyyatı”. Bakı, 2017. 254 s.
5. Quliyev E.A., Qafarov N.C., Allahverdiyev E.Q. Qeyri-neft sənayesinin iqtisadiyyatı. Ali məktəb tələbələri üçün dərslik. “Kooperasiya” nəşriyyatı. Bakı - 2020. 496 s.
6. Manafov Q. Qarabağ Azərbaycandır! İşğaldan azad edilmiş ərazilərin dirçəldilməsinin iqtisadi aspektləri. Unec ekspert #2 (09) 2020 #1 (10), 2021. s. 6-9.
7. Sadıqov R.F. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə aqrar-sənaye parklarının formalaşması və inkişaf istiqamətləri. Audit jurnalı, Bakı, 2024. s. 38-49
8. Zəkizadə S.S. Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində rəqəmsal texnoloji sənaye infrastrukturunun formalaşdırılmasının qiymətləndirilməsi. İdarəçilikdə rəqəmsal texnologiyalar - problemlər və perspektivlər adlı respublika elmi konfransı. Bakı, 22 fevral 2023. s.265-268.
9. Zakizade, S.S. Assessment of innovative industrial infrastructure in the East-Zangezur and Karabakh economic regions of Azerbaijan // IX International Scientific and Practical Conference «Modern science: actual problems». - Manchester, -28 - 29 november, - 2023. s. 46-48.
10. Zakizade S.S, Gubadzadeh K.K. Directions for improving the management infrastructure in the economic regions of Karabakh and Eastern Zangezur. Kaoru ishikawa International congress on Business and Economics Sciences – VII. Baku Business University. Azerbaijan/ february 11-12, 2025. s. 7-12.
11. Zakizade, S.S. Les directions de la formation d'une infrastructure industrielle innovante dans les régions économiques du Karabagh et du Zanguezur oriental en Azerbaïdjan // - Praqa: Sciences of Europe, 2024. №143, s. 28-33.
12. Azad edilmiş bölgələrdə yüngül sənaye də inkişaf etdiriləcək, 25.11.2023.
URL:<https://xalqgazeti.az/az/iqtisadiyyat/150066-azad-edilmis-bolgelerde-yungul-senaye>
13. Şuşa - Azərbaycanın tarixi və strateji əhəmiyyətli mədəniyyət paytaxtı, 09.11.2021.
URL:https://azertag.az/xeber/susa_azerbaycanin_tarixi_ve_strateji_ehemiyetli_medeni_yyet_paytaxti-1921706.

Seyidmahir Samir Zakizade,

Ph.D. Student,

Baku Business University,

Email: seyidmahir.1996@gmail.com

© S.S. Zakizade, 2025

DIRECTIONS FOR THE FORMATION OF INNOVATIVE LIGHT INDUSTRY INFRASTRUCTURE IN THE TERRITORIES OF AZERBAIJAN LIBERATED FROM OCCUPATION

A B S T R A C T

The purpose of the research is to propose scientifically grounded recommendations for the revival of traditional light industry practices in the territories of Azerbaijan liberated from occupation, adapting them to modern requirements, and thereby accelerating the reintegration of these regions into the national economy.

The methodology of the research – the study employed scientific and methodological approaches including comparative analysis, observation, synthesis, SWOT analysis, statistical analysis, and generalization.

The practical importance of the research – based on the results of the study, proposals have been developed for the establishment of innovative light industry enterprises in the liberated territories. Additionally, the areas examined in the research have been assessed for their potential inclusion in future state infrastructure development plans for the region.

The results of the research – the findings indicate that the establishment of innovative light industry enterprises in the region may stimulate economic activity, increase employment opportunities, and contribute to the broader expansion of the national economy.

The originality and scientific novelty of the research – the novelty of the research lies in the analysis of the potential for selling Karabakh carpets in NFT format and the feasibility of establishing “Smart Textile” enterprises in the Eastern Zangezur Economic Region, resulting in concrete proposals for the advancement of the region’s social and industrial sectors.

Keywords: economic regions of Karabakh and Eastern Zangezur, light industry, innovative infrastructure, regional economic development, liberated territories, carpet weaving.

Закизаде Сейидмахир Самир оглы,
докторант,
Бакинский Университет Бизнеса
Email: seyidmahir.1996@gmail.com
© Закизаде С.С., 2025

НАПРАВЛЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ЛЁГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ТЕРРИТОРИЯХ АЗЕРБАЙДЖАНА, ОСВОБОЖДЁННЫХ ОТ ОККУПАЦИИ

Р Е З Ю М Е

Цель исследования – выдвижение научно обоснованных предложений по восстановлению прежних традиций лёгкой промышленности на территориях Азербайджана, освобождённых от оккупации, с их адаптацией к современным требованиям и, на этой основе, ускорению реинтеграции региона в национальную экономику.

Методология исследования – в исследовании применялись научно-методологические подходы, включая сравнительный анализ, наблюдение, синтез, SWOT-анализ, статистический анализ и обобщение.

Практическая значимость исследования – по результатам исследования были выдвинуты предложения по созданию инновационных предприятий лёгкой промышленности на освобождённых территориях. Кроме того, рассмотренные в исследовании направления были оценены с точки зрения их возможного использования в будущих государственных планах по развитию региональной инфраструктуры.

Результаты исследования – полученные данные свидетельствуют о том, что организация инновационных предприятий лёгкой промышленности в регионе может способствовать стимулированию экономической активности, повышению уровня занятости и расширению национальной экономики.

Оригинальность и научная новизна исследования – новизна исследования заключается в анализе потенциала реализации ковров Карабаха в формате NFT и оценке возможностей создания предприятий «Умный текстиль» в Восточно-Зангезурском экономическом районе, на основе чего предложены конкретные меры по совершенствованию социальных и производственных сфер региона.

Ключевые слова: экономические районы Карабаха и Восточного Зангезура, лёгкая промышленность, инновационная инфраструктура, региональное экономическое развитие, освобождённые территории, ковроткачество.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur:
24.02.2025
Təkrar işlənməyə göndərilmişdir:
01.04.2025
Sərəf qəbul olunmuşdur: 02.05.2025

Дата поступления статьи в редакцию:
24.02.2025
Отправлено на повторную обработку:
01.04.2025
Принято к печати: 02.05.2025

*The date of the admission of the article
to the editorial office: 24.02.2025
Send for reprocessing: 01.04.2025
Accepted for publication: 02.05.2025*